

УДК 339.9 + (477)

*Іван Михасюк, доктор економічних наук, заслужений професор,
завідувач кафедри економіки підприємства
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
академік АН вищої школи України*

СВІТОВИЙ РИНОК І МІСЦЕ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИХ ВИМІРАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті розглянуто процеси глобальних проблем економічної співпраці країн, зокрема Центральної і Східної Європи.

Ключові слова: *Європейський союз (ЄС), Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ), індекс економічного розвитку, індекс екологічного виміру, індекс соціального виміру, фондовий ринок.*

Постановка проблеми. Відомо, що внутрішній ринок являє собою форму господарської взаємодії, коли все призначене для продажу збувається самим виробником всередині країни. Подальша спеціалізація внутрішніх ринків сприяла формуванню національного ринку, тобто внутрішнього ринку, частина якого орієнтується на іноземних покупців. У свою чергу, частина національних ринків пов'язується із закордонними ринками і таким чином веде до виникнення міжнародного ринку. Головною ознакою світового ринку є міжнародний рух капіталу, товарів, послуг.

Характерними ознаками настання нового етапу в розвитку світового господарства є:

- 1) відкритість економіки;
- 2) утворення системи міжнародних наддержавних організацій, діяльність яких покликана забезпечити стабільний та збалансований економічний розвиток: ООН, Світовий банк, МВФ, ЄС, Паризький та Лондонський клуби тощо;
- 3) виникнення та інтенсивний розвиток ТНК, які все більшою мірою визначають міжнародну промислову інвестиційну та торговельну політику;
- 4) наявність розвиненої сфери міжнародної торгівлі, міждержавного переміщення робочої сили, капіталу, технологій;
- 5) функціонування самостійної міжнародної фінансової сфери, не пов'язаної з міжнародною торгівлею та міжнародним рухом чинників виробництва.

Мета статті. Дослідити регіональну інтеграцію, яка відбулась в Західній Європі, питання євроатлантичної інтеграції України.

Виклад основного матеріалу. Як бачимо, світове господарство базується на регіональному рівні – об'єднанні груп країн в регіональні союзи

(наприклад, ЄС). Формуючись на базі всесвітнього поділу праці, єдиний світогосподарський простір втягує у свою орбіту національні господарства і їх підсистеми, закладаючи тим самим основи глобальної господарської інтеграції країн.

Глобальні економічні відносини проявляються на різних рівнях економіки – на макрорівні, мікрорівні, на рівні наднаціональному.

На цих рівнях у світовому господарстві розвиваються усі найважливіші форми міжнародних економічних відносин, такі як міжнародна торгівля товарами та послугами; міжнародна міграція капіталу; міжнародна міграція робочої сили; міжнародна передача технологій; міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.

На регіональному рівні структура світового господарства має такий вигляд: насамперед, виділяють 5 великих регіонів інтеграції: Європейський, Північно-американський, Лагіноамериканський, Азіатсько-Тихоокеанський та Африканський, котрі відрізняються рівнем і змістом інтеграційних процесів.

Найактивніше регіональна інтеграція відбулась у Західній Європі. Тут існують два регіональні блоки: Європейський союз і Європейська асоціація вільної торгівлі.

Європейський союз (ЄС)

Зі середини 1990-х, після заснування Європейського союзу та геополітичних змін у Європі, почався процес так званого п'ятого, або східного, розширення ЄС. Було подано заявки на вступ від постсоціалістичних країн Центральної та Східної Європи: Угорщини, Польщі – 1994 р., Румунії, Словаччини, Естонії, Литви, Латвії, Болгарії – 1995 р., Чехії та Словенії – 1996 р.

Переговорний процес щодо розширення

СВІТОВИЙ РИНОК І МІСЦЕ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИХ ВИМІРАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Європейського союзу офіційно відкрився в Брюсселі 30 березня 1998 року і тривав кілька років. У 2004 році членами Євросоюзу стали Угорщина, Польща, Словаччина, Естонія, Литва, Латвія, Чехія, Словенія, Мальта та Кіпр. Процес східного розширення завершився вступом до ЄС у 2007 році Румунії та Болгарії. Вступ 12 нових країн збільшив територію ЄС на 34 %, чисельність населення – на 28 %.

Нині ЄС є одним із трьох основних і найбільш розвинутих центрів сучасного світу поряд із такими країнами, як США та Японія, на ЄС припадає майже четверта частина обсягів світової торгівлі, що суттєво перевищує частку США. Це також найбільший імпортер сільськогосподарських продуктів та сировини.

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)

(Австрія, Ісландія, Норвегія, Швейцарія, Фінляндія, Швеція).

Після розпаду Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) в Центральній Європі було створено інтеграційне угруповання “Вишеградська четвірка”: Угорщина, Польща, Чехія, Словаччина. В рамках цього угруповання з березня 1993 р. набрала чинності Центральноєвропейська угода про вільну торгівлю.

У Східній Європі і Середній Азії роблять перші кроки нові інтеграційні угруповання колишніх республік СРСР, що ґрунтуються на принципі взаємної вигоди (з акцентом на двосторонні відносини):

- СНД – Росія, Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Узбекистан, Таджикистан, Туркменістан, Вірменія, Азербайджан, Грузія;

- Міжнародна організація Східноєвропейського співробітництва і торгівлі (СЄСТ), котра об'єднує підприємницькі структури Болгарії, Казахстану, Польщі, Росії, Угорщини, України, Чехії, Словаччини.

- У Північній Америці – Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА): США, Канада, Мексика.

- У Латинській Америці – Меркосур: Бразилія, Аргентина, Парагвай, Уругвай; Антський пакт: Венесуела, Колумбія, Еквадор, Перу, Болівія.

Питанням євроатлантичної інтеграції України останнім часом присвячено низку досліджень, збірників, окремих наукових праць [1], в яких, вміщено результати досліджень українських вчених щодо пошуку ефективних шляхів реалізації євроатлантичної інтеграції України, виходячи з реальної оцінки готовності українського суспільства до розвитку в нових умовах кардинальних зрушень, зокрема переходу до

європейської моделі державного управління: виконання достатньо жорстких умов щодо показників якості суспільства; приведення законодавства країни до європейських стандартів; входження України до СОТ; вирішення проблем обороноздатності; мовної підготовки фахівців для роботи з країнами-членами ЄС та НАТО. Висвітлюються актуальні загальнодержавні проблеми у сфері реалізації євроатлантичної інтеграції України, що впливають на ефективність функціонування системи державного управління і регулювання процесів на євроатлантичному векторі, які потребують першочергового розв'язання. Міститься аналіз зарубіжного й національного досвіду щодо особливостей формування державної політики на зазначеному векторі, висвітлено пропозиції вдосконалення цієї політики з урахуванням нового формату відносин із Організацією Північноатлантичного договору та сучасного стану геополітичної ситуації.

У вказаних наукових працях проведено аналіз нормативно-правових документів, наукових публікацій за темою дослідження. Сформовано науково-методичний апарат визначення пріоритетів державної політики з урахуванням політичних, економічних та інших обмежень щодо реалізації цілей та принципів євроатлантичної інтеграції України. Підготовлено низку інформаційно-аналітичних матеріалів щодо аналізу актуальних проблем та ефективності реалізації державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції України. Розроблено та науково обґрунтовано пропозиції та першочергові заходи щодо коригування державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції України, проведено оцінку можливостей України щодо національної безпеки у статусі позаблокової держави та у разі вступу до НАТО, а також в умовах створення нової моделі економічної безпеки в контексті європейської, євроатлантичної інтеграції до СЕП. Проаналізовано відносини конфронтації, мирного співіснування, співробітництва, партнерства та союзництва.

Проте для того, щоб дати вичерпну відповідь щодо питання євроатлантичної інтеграції України, потрібно насамперед визначити місце України у глобальних вимірах сталого розвитку.

Нова концепція зазначеного розвитку, узагальнена на всесвітніх саммітах ООН (1992, 2002 рр.), об'єднала три головні компоненти сталого розвитку суспільства:

- 1) економічний (оптимальне використання обмежених ресурсів і застосування природо-, енерго- і матеріалоощадної технології, що забезпечить збереження сукупного капіталу);

СВІТОВИЙ РИНОК І МІСЦЕ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИХ ВИМІРАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

2) природоохоронний (забезпечення цілісності біологічних і фізичних природних систем заради глобальної стабільності всієї біосфери);

3) соціальний (зосереджений на людський розвиток, на збереження стабільності суспільних і культурних систем, на зменшення конфліктів у суспільстві).

Цим найважливішим проблемам сучасності присвячено низку нових видань, серед яких слід виділити монографію відомих українських вчених О. Білоруса та Ю. Мацевка [2].

Автори, аналізуючи сутність і принципи сталого розвитку, заглиблюючись у наявні нині його виміри і оцінки, дають розширене визначення сталого розвитку, що складається із двох взаємопов'язаних частин: "Перша: сталий розвиток – це такий розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління і водночас не завдає шкоди потребам і можливостям наступних поколінь. Друга: сталий розвиток є поєднанням, взаємодією, інтеграцією трьох складових – економічного розвитку, соціального прогресу і захисту навколишнього середовища".

Система вимірів сталого розвитку запропонована Інститутом прикладного системного аналізу НАН України і МОН України [3].

Рівень сталого розвитку пропонується оцінювати за відповідним індексом, який обчислюється як сума індексів трьох компонентів: економічного, екологічного і соціального вимірів відповідно до вагових коефіцієнтів.

1) Індекс економічного розвитку при цьому сформовано з двох глобальних індексів: індексу конкурентоспроможності розвитку та індексу економічної свободи. Цей індекс щорічно розраховується для 117 економік світу і публікується у формі так званого глобального звіту про конкурентоспроможність. За вказаним індексом перші місця зайняли Фінляндія, Данія, Іспанія, Швеція, країни "великої вісімки".

Постсоціалістичні країни, які на початку своєї незалежності мали приблизно однакові стартові умови, станом на 2005 р. виявились "розкиданими" в рейтинговій таблиці за індексом економічного виміру. Так, Естонія займає 12-е місце, Словенія – 37, Угорщина – 40, Латвія – 41, Польща – 46, Болгарія – 11, Молдова – 87, Україна – 91-е.

2) Індекс екологічного виміру розраховано на підставі індексу ESI (Environmental sustainability Index) Центром екологічного законодавства і політики Йельського університету (США) для 146 країн.

За цим показником країни-лідери досягають непоганих результатів в організації комплексних

природоохоронних заходів, хоча й із значним відривом. Зокрема, серед країн "великої вісімки" Канада займає 6-е місце, Японія – 30, Німеччина – 31, Росія – 33, Франція – 36, США – 45, Великобританія – 65, Італія – 69-е.

Це пояснюється прагненням цих країн до нарощування ВВП порівняно з природоохоронними заходами.

Серед групи постсоціалістичних країн за індексом екологічного виміру Латвія сьогодні займає 15-е місце, Естонія – 48, Угорщина – 54, Молдова – 58, Болгарія – 70, Чехія – 92, Польща – 102, Україна – 108-е.

3) Індекс соціального виміру сформовано як середній з трьох глобальних індексів:

- індекс якості і безпеки життя;
- індекс людського розвитку;
- індекс суспільства, яке базується на знаннях.

За цим індексом країни "великої вісімки", за винятком Японії, не входять в десятку лідерів. Отже, Японія зайняла 8-е місце, США – 14, Канада – 15, Німеччина – 16, Великобританія – 17, Італія – 21, Франція – 24, Росія – 81-е місце.

Рейтинг групи постсоціалістичних країн за вказаним індексом наступний: Чехія – 28-е місце, Угорщина – 32, Словенія – 34, Польща – 36, Естонія – 44, Латвія – 47, Болгарія – 49, Україна – 72, Молдова – 78-е.

Індекс суспільства, яке базується на знаннях, в Україні ще досить низький.

Середній освітній рівень американського працівника в середині 90-х років ХХ ст. становив 14 років, а в Україні – усього лише 9,54 р. [5], що забезпечує значно менший приріст національного багатства. У зв'язку з цим треба зауважити, що перетворення людського чинника в провідну і визначальну продуктивну силу в економічному розвитку пов'язано як з підвищенням рівня освіти, так і зі зменшенням розриву в кількості років, необхідних для зміни технологій і підготовки кадрів для них.

Отже, йдеться про глобальну інтернаціоналізацію освіти і відповідно, зростання кваліфікаційного рівня в усіх країнах, а також можливу загрозу економічного суверенітету України внаслідок послаблення її конкурентоспроможності порівняно з розвинутими країнами світу. Очевидно, що й у третьому тисячолітті процвітатимуть ті держави, які зможуть перевершити інших в освоєнні нових знань, наукових досягненнях.

Відтак, дуже велика відповідальність лежить на поколінні, яке буде шукати місце України в умовах глобалізації. І воно повинно бути конкурентоспроможним у знаннях, мобільності, мовному середовищі. А для цього потрібно

СВІТОВИЙ РИНОК І МІСЦЕ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИХ ВИМІРАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

розвивати власну систему освіти, підвищувати її якість, а також вживати заходів для збереження самобутності своєї культури. Важливим є проведення адекватної глобалізації політики в цій сфері для того, щоб зробити її частиною і надбанням загальної світової культури.

У цілому порівняння країн за індексом сталого розвитку, як суми усіх трьох вимірів, виглядає таким чином:

Країни “великої вісімки”, за винятком Канади, не входять в десятку кращих. За показником стійкого розвитку вони розміщені в такій послідовності: Канада – 8-е місце, США – 12, Німеччина – 18, Японія – 21, Великобританія – 26, Франція – 30, Італія – 38, Росія – 80-е.

Отже, не дивлячись на те, що за абсолютним обсягом ВВП вони лідирують у світі, за якісними характеристиками розвитку економіки, відтворенням ресурсів навколишнього середовища і розвитку соціального капіталу, вказані країни знаходяться у другій десятці країн світу. Що стосується Росії, то за зазначеними показниками вона повністю випадає з “великої вісімки”.

За рахунок торгівлі сировинними ресурсами Росія нагромадила у своєму стабілізаційному фонді значні капітали, які не скеровуються на адекватний соціальний розвиток. Як результат – вона знаходиться на 136-му місці серед 191 країн-членів ООН за індексом нерівномірності розподілу соціальних і матеріальних благ. А це показник високої внутрішньої напруги між різними прошарками і соціальними групами.

Для порівняння: Україна знаходиться на 79-му місці в цьому списку, що також повинно бути тривожним сигналом для українського політикуму.

Серед постсоціалістичних країн за індексом сталого розвитку Естонія займає 28-е місце, Словенія – 34, Чехія – 42, Угорщина – 44, Польща – 61, Болгарія – 70, Молдова – 84, Україна – 88-е.

Таким чином, найкращий приклад успішного сталого розвитку продемонстрували Естонія, Чехія, Словенія, найгірший – Україна. За таких умов, на думку М. Згуровського [3], найкращі реформи економіки, науки, освіти, інноваційної сфери не дадуть очікуваних результатів, оскільки ці реформи є похідними від головного – політичного визначення шляхів розвитку держави, яке повинне забезпечити використання можливостей глобалізації і запобігання загроз від неї. І тут, звичайно, на перше місце варто ставити розвиток конкурентоспроможності економіки. Тому засоби, що надходять від продажу сировини, вигідно скерувати насамперед на розвиток високотехнологічних виробництв, оскільки

стратегічним завданням економічної політики є підтримка рівня експорту і забезпечення стійких темпів його зростання.

Отже, треба удосконалювати систему управління державою для того, щоб вона була адекватною умовам глобалізації. Важливе значення має підготовка державних менеджерів, що розуміють загальні тренди світового розвитку. Особливо важливе значення при цьому буде мати наявність чіткого плану або стратегії розвитку країни в умовах глобалізації, з урахуванням зовнішньоекономічної безпеки України. З цією метою необхідне насамперед визначення критеріїв моніторингу стану зовнішньоекономічної безпеки держави [8]. За пропонованими автором критеріями необхідно застосувати індикатори, динаміка яких дозволить приймати своєчасні управлінські рішення з урахуванням національних інтересів в процесі європейської інтеграції.

Автор зазначає, що поки що немає загальноновизначених методів оцінки зовнішньоекономічної безпеки, а застосування строгого математичного апарату помітно обмежує число показників, які можуть бути використані, оскільки далеко не всі показники зовнішньоекономічної безпеки можуть бути виражені в кількісній формі. Водночас застосування багатомірного підходу дозволяє побачити ті сторони явища, які важко розкрити, опираючись на один-два навіть найважливіших показники.

Проблема зовнішньоекономічної складової економічної безпеки держави набуває особливого значення для оцінки можливих наслідків її участі в інтеграційних угрупованнях, зокрема ЄС. Для аналізу відкритості економіки та оцінки рівня зовнішньоекономічної безпеки пропонується використання комплексу наступних показників [9]:

- коефіцієнт відкритості національної економіки;
- інтегральні коефіцієнти покриття імпорту експортом за товарами, імпорту експортом за послугами;
- експортна та імпортна квоти.

Наведені показники характеризують спроможність держави підтримувати відповідність обсягу та структури зовнішньої торгівлі національним інтересам, що сприяє розвитку національної економіки, пом'якшенню загроз внутрішньому ринку, задоволенню виробничого і споживчого попиту і, як результат, підвищенню рівня економічної безпеки держави.

В цілому ж у глобальних вимірах сталого розвитку провідною державою, безумовно, залишаються США, які зберігають економічну перевагу над найближчими конкурентами –

СВІТОВИЙ РИНОК І МІСЦЕ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИХ ВИМІРАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Японією, ФРН та ін. Крім економічного потенціалу, США посідають перше місце серед держав світу (2002 р.) за такими показниками, як міжнародна конкурентоспроможність (Великобританія – 11-е, Японія – 13, ФРН – 14-е місце), рівень технологічного розвитку. Неперевершеним залишається сукупний потенціал американських промислових і банківських ТНК.

Формування, трансформація фондових ринків України тісно пов'язана з фондовими ринками країн Центральної та Східної Європи. Стан і ступінь розвитку фондових ринків суттєво різняться в окремих групах країн цього регіону: Польщі, Угорщині, Чехії – з одного боку, Росії, Україні, Білорусі – з другого. На сьогодні країни ЦСЄ є крупними позичальниками на світовому ринку капіталів, які використовують фондові інновації, зокрема депозитарні розписки, єврооблігації, сек'юритизацію боргових зобов'язань, і водночас – потенційно значущими регіональними донорами. Адже вони мають значний потенціал розвитку фондових ринків, пов'язаний із інвестиційним використанням зростаючих збережень населення, активізацією діяльності приватизованих підприємств, іноземним інвестуванням. При цьому важливим для фондових ринків практично всіх країн ЦСЄ є їх трансформація з метою забезпечення ефективного інвестування реального сектора економіки, транспарентності та привабливості для міжнародного довгострокового, а не спекулятивного короткострокового капіталу. Як підкреслюють окремі дослідники [4], важливе значення мають гео економічні чинники розвитку країн ЦСЄ у контексті європейського чи СНД векторів розвитку, хоча очевидно за умов глобалізації є загальна гармонізація основних регулятивних принципів і норм, розроблення уніфікованих стандартів транспарентної діяльності учасників фондового ринку.

Особливістю сучасного українського фондового ринку є, з одного боку, прогресуюча динаміка його кількісних показників (обсяг торгів акціями, які здійснюють близько 1600 професійних учасників, становив за 2007 рік близько 10 млрд. грн), а з другого – низькі показники ефективності – ліквідність ринку акцій становить лише 4,2 % (Чехія – 112, Угорщина – 74, Польща – 33, Росія – 30 %).

Одночасно ретроспектива довгострокової інвестиційної кон'юнктури на українському фондовому ринку в багатьох базових компонентах корелювала з ситуацією на ринках країн ЦСЄ: бурхливе зростання в початковий період розвитку із подальшим спадом через

зниження масштабів і дохідності спекулятивних портфельних інвестицій та збереження загальної низької ліквідності ринку; посилення інвестиційної привабливості реального сектора економіки в умовах фінансової стабілізації та економічного зростання, зниження систематичних і несистематичних ризиків інвестицій; превалювання прямого іноземного інвестування у формі злиттів та поглинань унаслідок лібералізації та відкриття національних ринків. Разом із тим, на даний час залишаються невирішеними принципові проблеми його розвитку; внутрішні (ліквідність, створення єдиного національного депозитарію, кадрове забезпечення, незаконне використання інсайдерської інформації – так звана проблема “двох реєстраторів”, рейдерства, економіко-правової безвідповідальності) та зовнішні (спонтанна інтернаціоналізація, особливо на корпоративному рівні, невиважена політика державних євро інтеграційних запозичень). Отож, параметри розвитку фондового ринку України не відповідають аналогічним світовим незважаючи на нарощування обсягів фондової торгівлі, вона ще не стала повноцінним механізмом переливання капіталу між галузями. Проблемами фондового ринку України є також велика частка тіньового сектору; непрозорість ціноутворення; брак привабливих інструментів для інвестування; обмежене обертання цінних паперів внаслідок переважання акціонерних товариств закритого типу. Тому, як вважають спеціалісти [7], основні параметри розвитку ринку цінних паперів (обсяг емісії цінних паперів та торгівлі ними) мало залежать від макроекономічних показників, що пояснюється домінуванням на фондовому ринку впливів суб'єктивних факторів ринку. Такими факторами є: відсутність зацікавленості керівників ВАТ у розвитку ринку акцій через страх втрати контролю над підприємствами, протидія з боку олігархічних груп розвитку ринку акцій привабливих підприємств з метою скупки їх контрольних пакетів за заниженими цінами, наявність масових порушень прав акціонерів, що відлякує інвесторів, зокрема іноземних.

Висновок. Отже, перспективними напрямками розвитку фондового ринку є збільшення присутності українських компаній на світовому фондовому ринку та інтеграція України в європейський фінансовий простір на рівноправних взаємовигідних засадах. Вихід вітчизняних компаній на міжнародні фінансові ринки пов'язаний з первинним випуском акцій на закордонних фондових біржах, а також розміщенням єврооблігацій.

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПРОФТЕХОСВІТИ

1. Актуальні питання євроатлантичної інтеграції України: 36. наук, праць / За заг. ред. Горбуліна В.П. – К.: ДП “Євроатлантикінформ”, 2005. – Вип. 5. – 364 с; Вип. 8. – 216 с.
2. Білорус О., Мацевко Ю. Глобальна перспектива і сталий розвиток (системні маркетингові дослідження). – К., 2005. – 492 с.
3. Згуровський М. Україна в глобальних вимірах стійкого розвитку // Дзеркало тижня. – 2006. – № 19(598). – 20 травня.
4. Котляров С.П. Розвиток фондового ринку України в контексті євро інтеграції // Ринок цінних паперів України. – 2007. – № 11 – 12. – С. 6.
5. Мочерний С., Фомітін С. Інтернаціоналізація виробництва і сучасні тенденції розвитку світового господарства // Економіка України. – 2006. – № 5. – С. 49.
6. Там же.
7. Сухоруков А.І., Собкевич О.В. Роль фондового ринку у забезпеченні економічної безпеки України // Стратегічна панорама. – 2006. – № 1. – С. 92.
8. Чесноков А. Методи оцінки зовнішньоекономічної безпеки України // Вісник ТДЕУ. – 2006. – № 1. – С. 139.
9. Там же, С. 140.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2008.

УДК 37.047

Ярослав Камінецький, кандидат економічних наук, член-кореспондент АПН України,
член Національної Спілки письменників України,
директор Львівського науково-практичного центру
професійно-технічної освіти АПН України

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПРОФТЕХОСВІТИ

У статті розкрито педагогічні і економічні основи управління розвитком профтехосвіти, теоретичні та методичні засади організації професійної підготовки.

Ключові слова: праксеологія, професійно-технічна освіта, професіоналізм, освіченість, компетентність.

Постановка проблеми. У сучасному світі економічний розвиток держав визначається не природними ресурсами і не обсягами промислового виробництва, а здатністю суб'єктів господарювання до впровадження нових ідей щодо задоволення споживчого попиту в якісних товарах та послугах. У розвинутих країнах більша частина ресурсів спрямовується у сферу нарощування і передавання знань, а не традиційного капіталу. Свідченнями цього є зусилля цих країн у “збиранні умів”, збільшенні кількості вчених та інженерів, котрі працюють у науково-технічній сфері, зростанні обсягів асигнувань на наукові дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як стверджують В.В. Стадних і М.А. Йохна, “не всі знання мають практичну цінність. Вони стають імпульсом для перетворень лише за умов, коли набувають форм інновацій, здатних оновлювати виробничі сили, створювати передумови для технологічних і виробничих змін. Для цього

необхідні організаційно-управлінські зусилля, спрямовані на перетворення знань на інновації та використання інновацій для досягнення цілей виробничо-господарської системи” [6, 31].

Сьогодні, в умовах конкурентної боротьби, переваги, пов'язані з доступністю джерел сировини, наявністю дешевої робочої сили, отриманням тимчасових пільг є нестійкими, бо легко можуть бути перейняті конкурентами. Переваги, пов'язані з наявністю в підприємства кваліфікованого персоналу, здатного використовувати сучасні технології, вести інноваційний пошук і створювати новинки, розвивати і вдосконалювати матеріально-технічну базу, забезпечувати високі стандарти діяльності та формувати позитивний імідж організації, є тривалими і дають змогу досягти високої ефективності виробництва. Ці переваги завдяки креативним менеджерам, котрі вміють мислити на перспективу, генерують гнучкі управлінські рішення, залучають експертів з різних сфер діяльності для складання прогнозів, розв'язання